

قلمرو زبانی

(۷ نمره)

۱. برای واژه‌های «کتاب» و «تماشا» از میان واژه‌های زیر معادل معنایی بیابید.

«فروغ - رواق - نظاره - پگاه - صحیفه - سروش»

۲. فعل «ساخت»، در مصراع «نشد تنگ دل، جنگ آتش بساخت»، با همین واژه در کدام گزینه کاربرد معنای یکسانی دارد؟

(۱) او در مراغه رصدخانه‌ای بزرگ ساخت.

(۲) آن نامدار لشکری عظیم ساخت.

(۳) استاد موسیقی، آهنگ زیبایی ساخت.

(۴) او با ناملایمات زندگی ساخت.

۳. معادل درست هریک از اصطلاحات عرفانی زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف

کمال توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همه احوال، عالم بر ضمیر اوست. (مراقبت / مکاشفت)

ب

خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست. (تجرید / اشتیاق)

۴. معنی لغات مشخص شده را بنویسید.

الف

بگرای چو اژدهای گرز

ب

در آخر اتاق یکی از مردان معمر دهکده کتاب را بر روی زانو گشوده بود.

پ

خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

ت

با حال استیصال پرسیدم: «پس چه خاکی به سرم بریزم؟»

ث

چشمه آب سردی که در تموز سوزان کویر از دل یخچالی بزرگ بیرون می‌آید.

۵. در گروه کلمات زیر، «غلط‌های املائی» را بیابید و شکل صحیح آنها را بنویسید.

«کازیه و جاکاغذی - بقولات و حبوبات - انضمام و ضمیمه - طبّق و سینی - طاق و سقف مُهَدَب - تناول و تعدّی - خُرد رفتن و ساییده شدن - قلیان و جوشش»

۶. دو مورد نادرستی املائی را در گروه کلمات زیر بیابید و درست آنها را بنویسید.

«بیت الاحزان - تزویر و دو رنگی - شیر ارقند - تریاق و پادزهر - سختی و تعب - شبه و سایه»

۷. در میان گروه کلمات زیر چند نادرستی املائی دیده می‌شود؟ تصحیح کنید.

«معمور و محتسب - سرای والی - داروغه و نگهبان - غرامت و تاوان - ننگ و آر - حد و مجازات - واعظ و نصیحت‌گو - تزویر و دورویی - منظر نذر»

۸. با توجه به شعر «نان را، هوا را، / روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز».

الف) کدام واژه حذف شده است؟ (ب) حرف ربط «هم‌پایه‌ساز» را مشخص کنید.

۹. نوع «وابسته وابسته» را در گروه‌های اسمی زیر تعیین کنید.

الف) اسیر این جهان (ب) هفت فرسخ راه

۱۰. با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟»

الف) نوع «واو» در مصراع اول، حرف ربط است یا عطف؟

ب) در مصراع دوم، کدام واژه نقش «نهاد» دارد؟

۱۱. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را در جمله زیر، بنویسید.

«او بنده خود را عاشق خود کند، آن‌گاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محب مایی.»

۱۲. در متن زیر، یک نقش تبعی «معطوف» و یک «بدل» بیابید.

«ما پرندگان را نیز پیشوا و شهرداری است. نامش سیمرغ است و در پس کوه قاف، بلندترین کوه روی زمین، بر درختی بلند، آشیان دارد.»

۱۳. الگوی ساخت همهٔ گزینه‌ها به جز «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است.

(۱) برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.

(۲) عشق حقیقی دل و جان را پاک می‌گرداند.

(۳) مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.

(۴) پروانه، همه جهان را آتش بیند.

۱۴. مفهوم نشانهٔ «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید.

الف) بابکان

ب) خندان

قلمرو ادبی

(۵ نمره)

۱۵. ابیات زیر را به شکلی درست کامل کنید.

الف)

بُود لبریز از عشقت وجودم؛ میهن ای میهن

ب)

دارد اسارت تو به زینب اشارتی

۱۶. جای خالی عبارت زیر را به درستی پُر کنید.

«خوان هشتم برگرفته از کتاب اخوان ثالث است.»

۱۷. نام آفرینندگان هریک از آثار زیر را بنویسید.

الف) مثل درخت در شب باران

ب) دری به خانهٔ خورشید

۱۸. در تشبیه مشخص‌شدهٔ عبارت زیر، «مشبه» کدام است؟

«آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتابی که هرگاه مشت خونین و بی‌تاب قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم، ناله‌های آن روح دردمند را می‌شنوم.»

۱۹. دربارهٔ «تلمیح» به کار رفته در بیت زیر، یک سطر توضیح دهید.

طاووس باغ قدسم، نی بوم این خرابه
آن جاست جلوه‌گاهم، این جا چه کار دارم؟

۲۰. در بیت زیر، با توجه به واژهٔ «باد»، آرایهٔ جناس تام (همسان) را بررسی کنید.

آتش است این بانگ نای و نیست باد
هر که این آتش ندارد نیست باد

۲۱. کدام‌یک از ترکیب‌های مشخص‌شده، مجاز است؟ مفهوم آن را بنویسید.

الف) «نالۀ مرغ اسیر این همه بهر وطن است
ب) «مرغ گرفتار قفس هم چو من است»

۲۲. مفهوم کنایه‌های مشخص‌شده را بنویسید.

الف) در بذله و لطیفه نوک جمع را چیده است.

ب) هنوز دستگیرش نشده بود که مقصود من چیست.

قلمرو فکری

(۸ نمره)

۲۳. در بیت زیر، مفهوم نمادین «رود» و «دریا» را بنویسید.

«چون رود امیدوارم بی‌تابم و بی‌قرارم
من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو»

۲۴. متن‌های زیر، بر چه مفهوم مشترکی تأکید دارند؟

«در کف‌ها کاسهٔ زیبایی / بر لب‌ها تلخی دانایی / شهر تو جای دگر / ره می‌بر با پای دگر»

«آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال و الهام و احساس در سَموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد.»

۲۵. در بیت زیر، منظور از «نسیم سحرخیز» و «باغ چیست؟

«با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو»

۲۶. درک و دریافت خود را از عبارت‌های زیر بنویسید.

الف) سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.

ب) ای عزیز، به خدا رسیدن فرض است، و لابد هر چه به واسطه آن به خدا رسند، فرض باشد به نزدیک طالبان.

۲۷. در بیت زیر، بر چه مفهومی تأکید شده است؟

الف) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است

ب) کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود؟ و کی‌اش نام نهادند؟

۲۸. با توجه به بیت‌های زیر، دلیل نگرانی کاووس درباره زن و فرزندش چیست؟

«پر اندیشه شد جان کاووس کی ز فرزند و سودابه نیک‌پی

کزین دو یکی گر شود نابکار از آن پس که خواند مرا شهریار»

۲۹. مفهوم نمادین «گل سرخ» را در سروده زیر، بنویسید.

«نان را از من بگیر، اگر می خواهی، هوا را از من بگیر، اما خنده‌ات را نه. گل سرخ را از من بگیر.»

۳۰. معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.

الف سینه خواهم شرحه شرحه از فراق

ب امپراتوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، معمولاً از سوء هاضمه می‌میرند.

پ

که هر چند فرزند هست ارجمند دل شاه از اندیشه یابد گزند

ت طفره می‌رفتید؛ ولی اصرارهای من عاقبت شما را متقاعد کرد.

ث

چون بود کاقلم ما را شاه نیست بیش از این بی‌شاه بودن راه نیست

ج این بدبخت‌ها سال آزرگار یک بار برایشان چنین پای می‌افتد و شکم‌ها را مدتی است صابون زده‌اند که کباب غاز بخورند.

چ آیا چیزی در مخیله آدمی می‌گنجد که بتواند آن را بنگارد / اما جان صادق من آن را برای تو ترسیم نکرده باشد؟

۳۱. با توجه به عبارت زیر و منطق‌الطیر، «بلبل» نماد چه کسانی است؟

«هدهد به بلبل پاسخ گفت: «مهرورزی تو بر گل کار راستان و پاکان است؛ اما زیبایی محبوب تو چند روزی بیش نیست.»

۳۲. با توجه به «منطق‌الطیر» عطار، هریک از پرندگان زیر، نماد چه کسانی هستند؟

الف) بلبل: ب) هدهد:

۳۳. بیت «نشاط غربت از دل کی برد حُب وطن بیرون؟ / به تخت مصرم اما جای در بین الحزن دارم» به کدام داستان اشاره دارد؟

۳۴. شکسپیر در بند زیر چه ویژگی‌هایی را برای عشق جاودانی بر می‌شمارد؟ (ذکر دو مورد)

«این گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجهی به گرد و غبار و جراحات پیری دارد»

۳۵. با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«کس چون تو طریق پاکبازی نگرفت با زخم نشان سرفرازی نگرفت

زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت حیثیت مرگ را به بازی نگرفت!»

الف مخاطب شاعر در این دو بیت کیست؟

ب مقصود از به بازی گرفتن حیثیت مرگ چیست؟

۳۶. از مقایسه سروده سهراب سپهری با نوشته زیر، چه مفهوم مشترکی دریافت می‌شود؟

- * «من نماز را وقتی می‌خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / من نماز را پی تکبیرة الاحرام علف می‌خوانم»
 * «در کویر خدا حضور دارد... و حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگریزه‌اش آیات وحی را بر لب دارد.»
 ۳۷. در سروده «پهلوان هفت‌خوان اکنون / طعمه دام و دهان خوان هشتم بود»، منظور از موارد مشخص شده را بنویسید.

۳۸. ویژگی‌های حماسی مقابل را به بیت مربوط به آن وصل کنید.

الف) چو بخشایش پاک یزدان بود	دم آتش و آب یکسان بود	قهرمانی
ب) اگر کوه آتش بود بسپرم	از این تنگ خوار است اگر بگذرم	ملی
ج) چو او را بدیدند برخاست غو	که آمد ز آتش برون شاه نو	خرق عادت
د) زمین گشت روشن‌تر از آسمان	جهان خروشان و آتش دمان	

پاسخنامه تشریحی

- ۱ . کتاب: صحیفه تماشا: نظاره
 ۲ . گزینه «۲»
 هر دو واژه «ساخت» در معنی «آماده و مهیا کرد» آمده است.
 ۳ .

الف مراقبت

ب تجرید

۴ .

الف ویژگی نوعی مار سمّی و خطرناک

ب سالخورده

پ بیگانگان

ت درماندگی

ث

ماه گرما، ماه دهم از سال رومیان، مطابق تیرماه شمسی

۵ . طاق و سقف محذب - خورد رفتن و ساییده شدن - غلیان و جوشش
 ۶ . ارغند - شبح

۷ . کلمات «معمور»، «آر» و «منظر نذر» نادرست و شکل صحیح آنها «مأمور»، «عار» و «منظر نظر» است.

۸ . الف) فعل نگیر (از من نگیر)، «تو» که نهاد است نیز حذف شده است. (ب) اما

۹ . الف) صفت مضاف الیه (ب) ممیز

۱۰ . الف) عطف (ب) چشمان

۱۱ . عاشق: مسند - بنده: متمم

۱۲ . معطوف: شهریاری / بدل: پرندگان یا بلندترین کوه روی زمین

۱۳ . گزینه «۳»

۱۴ .

الف منسوب به بابک (نسبت)

ب نشانه صفت فاعلی

۱۵ .

الف تنیده یاد تو در تار و پودم میهن ای میهن

ب از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه

۱۶ . در حیات کوچک پاییز در زندان

۱۷ .

الف شفیع کدکنی

ب سلمان هراتی

۱۸ . قلب یا قلبم

۱۹ . اشاره به این باور که طاووس پرندۀ ای بهشتی بوده، اما به خاطر همدستی با ابلیس از بهشت رانده شده است.

۲۰ . «باد» در مصراع اول اسم (باد و هوا) و در مصراع دوم فعل داعی (الهی باشد)، است.

۲۱ . مرغ اسیر در مصراع اول مجاز است. مجاز از شاعر

۲۲ . الف) فرصت صحبت را از همه گرفته است (بر همه مسلط شده است).

ب) درنیافته بود، نفهمیده بود.

۲۳ . رود: جریان های انقلابی / دریا: وحدت و یکپارچگی

۲۴ . عقل و گناه عاقلانه، زیبایی پدیده های هستی را زایل می کند. (نفی خرد در نگاه به زیبایی های جهان)

۲۵. نسیم سحرخیز: انقلاب و قیام مردم باغ: وطن، کشور

۲۶. الف) برتری عشق بر عقل

ب) عشق لازمه رسیدن به حق است.

۲۷. الف) وطن پرستی یا جانفشانی در راه وطن

ب) ناپایداری قدرت

۲۸. اگر یکی از این دو نفر (سیاوش و سودابه) گناهکار باشد، دیگر کسی او را پادشاه نمی‌داند.

۲۹. عشق.

۳۰.

الف دلی می‌خواهم که از درد جدایی پاره‌پاره شده باشد. (محرمی می‌خواهم که سختی جدایی کشیده باشد)

ب حکومت‌های بزرگ هم مانند انسان‌های ثروتمند و از زیاده‌خواهی نابود می‌شوند.

پ هر چند فرزند عزیز و گران قدر است، اما بدگمانی به فرزند دل شاه را آزرده خواهد کرد.

ت خودداری می‌کردید؛ اما اصرارهای من شما را مجاب و راضی کرد.

ث چرا سرزمین ما شاه ندارد؟ بیش از این بدون شاه بودن شایسته نیست.

ج این بدبخت‌ها هر چند سال یک بار برایشان چنین موقعیتی پیش می‌آید و مدتی است انتظار کشیده‌اند (گرسنگی کشیده‌اند، به خود وعده داده‌اند) که کباب غاز بخورند.

چ فکر و خیالی در ذهن انسان نمی‌گنجد که بتواند آن را بنویسد، اما روح راستگو و درست‌کردار من آن را برای تو، ای عشق جاودانی به تصویر نکشیده باشد.

۳۱. عاشقان مجازی

۳۲. الف) انسان‌هایی که عاشق حقیقی نیستند و به عشق‌های دنیوی و ناپایدار دل بسته‌اند.

ب) پیر و مرشد و راهنما

۳۳. داستان حضرت یوسف (ع)

۳۴. معشوق را همواره جوان می‌بیند، پیری برای عشق جاودانی مهم نیست.

۳۵.

الف جانبازان یا شهدای جنگ

ب بی‌اعتبار کردن مرگ

۳۶. همه موجودات در حال تسبیح خداوند هستند. (یسبح لله ما فی السموات و ما فی الارض)

۳۷. رستم، مرگ یا چاهی که شغاد حفر کرده بود.

۳۸. الف ← ملی

ب ← قهرمانی

ج ← ملی

د ← خرق عادت